

Ennustettava investointiympäristö mahdollistaa energiamurroksen

FACT SHEET

- Vuonna 2019 Alankomaissa hyväksyttiin laki, joka määrää hiilenkäytön lopetettavaksi energiatuotannossa viimeistään vuonna 2030.
- Laki määrää viisi hiilivoimalaa suljettavaksi ennen niiden suunniteltua käyttöajan päättymistä.
- Ennenaikaisesti suljettavien hiilivoimaloiden joukossa on Fortumin tytäryhtiön Uniperin Maasvlakte 3 -voimalaitos.
- Alankomaiden hallituksen energiastrategiassa 2000-luvun lopulla hiilivoiman lisärakentaminen nähtiin tarpeellisenä, toimitusvarman ja kohtuuhintaisen energian tarjoajana. Tällöin käynnistyi myös Uniperin Maasvlakte 3 -voimalaitoksen rakentaminen.
- Kansainvälinen energiaperuskirja suojaa ulkomaisia investoijia tilanteissa, joissa kohdevaltio muuttaa lainsäädäntöään ennakoimattomasti siitä lainsäädäntöympäristöstä, johon valtio on aikaisemmin sitoutunut.

Alankomaiden hiilen energiakäytön kieltävä laki määrää viisi hiilivoimalaa suljettavaksi ennenaikaisesti

Vuonna 2019 Alankomaissa hyväksyttiin laki, joka määrää hiilenkäytön lopetettavaksi energiatuotannossa viimeistään vuonna 2030. Laki on osa Alankomaiden kansallista strategiaa leikata maan kasvihuonekaasupäästöjä 49 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Kivihiiltä polttaville laitoksille Alankomaiden muuttunut poliittinen toimintaympäristö tarkoittaa laitosten elinkaarten ennenaikaista päättymistä, jos kivihiilen korvaaminen esimerkiksi biopolttoaineilla ei ole kannattavaa.

Lakia säädettäessä Alankomaissa oli viisi hiilivoimalaa. Näistä kahden voimalan omistajille maan hallitus on päättänyt maksaa kompensatiota voimaloiden ennenaikaisesta sulkemisesta. Jäljelle jäävistä voimaloista yksi on Fortumin tytäryhtiön Uniperin omistama Maasvlakte 3. Vuonna 2008, kun Maasvlakte 3 -voimalaitoksen rakentaminen alkoi, Alankomaiden hallitus ilmoitti hiilivoimaloiden parantavan energiaturvallisuutta ja sanoi maan olevan avoin uusille hiilivoimalainvestoinneille Alankomaissa.

Energiasektorin investoinneille ei riittävän pitkää näkymää ilman investointisuoja

Toimintaympäristö voi muuttua varsin nopeasti, mutta energia-alalla investoinnit tehdään usein kymmeniksi vuosiksi. Toimintaympäristön muutoksilla on merkittävä vaikutus energia-alan investointeihin, jotka ovat kokoluokaltaan suuria ja elinkaareltaan pitkiä.

Energiamurroksen myötä investointeja puhtaaseen energiaan tarvitaan yhä enemmän. Euroopan komission vaikutusarvion mukaan hiilineutraaliuden saavuttaminen EU:n ilmastotavoitteiden mukaisesti vaatii nykyisen investointitahdin tuplaamista energiasektorilla, ja siksi sääntely-ympäristön ennakoitavuuden ja investointisuojan tarve kasvaa entisestään. Ilman investointisuoja esteenä voi olla näköalatomuus investoinnin kannattavuudesta pitkällä aikavälillä.

Investointisuoja sopimusten tavoitteena on luoda avoin ja ennustettava toimintaympäristö ulkomaisille investoijille. Käytännössä sopimuksilla suojataan investoijia syrjintää ja laitonta pakkolunastamista tai kansallistamista vastaan; sopimukset eivät kiellä kansallisia toimia vaan edellyttävät asianmukaisia korvauksia investoijille.

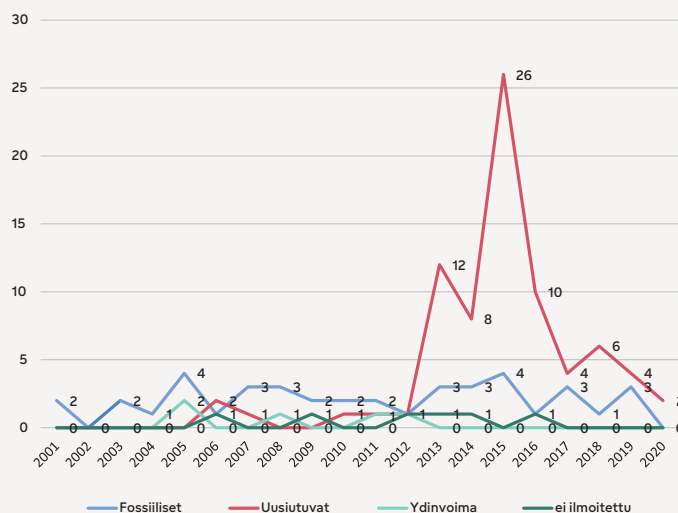
Sopimuksissa usein pyritään takamaan investojien oikeudenmukainen ja tasapuolinen kohtelu. Käytännössä tämä tarkoittaa lainsäädännön läpinäkyvyyttä, ennakoitavuutta ja investoijan perusteltujen odotusten huomioimista kansallista lainsäädäntöä muutettaessa. Periaate tarkoittaa myös sitä, ettei kotimaisia tai ulkomaisia sijoittajia tule asettaa keskenään eriarvoiseen asemaan.

Eri aloja koskevia investointisuojaus sopimuksia on kansainvälisesti tuhansia. Erityisesti kahden valtion väliset sopimukset ovat yleisiä, mutta myös monenkeskiset sopimukset sisältävät investointisuojaehtoja.

Sopimus energiaperuskirjasta

- Itsenäisellä valtiolla on lainsäädäntövalta alueellaan ja oikeus liittyä tai olla liittymättä kansainvälisiin sopimuksiin. Kansainvälisiä sopimuksia ratifioineet valtiot voivat joutua kansainvälisoikeudellisten toimenpiteiden kohteeksi, jos ne säätävät lakeja, jotka rikkovat kansainvälisiä sopimuksia.
- Kansainvälisen energiaperuskirjan puitteissa on sovittu energia-sektorin investointisuojaehdoista ja investointiriitojen ratkaisumekanismista.
- ECT-sopimus on monenkeskinen kansainvälinen sopimus energia-asektorilla. Sopimuksen on allekirjoittanut yli 50 valtiota ja Italiaa lukuun ottamatta kaikki EU-jäsenmaat. Suomi hyväksyi sopimuksen vuonna 1997.
- ECT-sopimuksen keskeisinä tavoitteina on helpottaa energiatuotteiden kauppaa sopimusvaltioiden välillä ja taata toiseen sopimusvaltioon tehtyjen energiainvestointien turvallisuus.
- Energiaperuskirjasopimus on itsenäinen sopimus, ei siten EU-oikeudellinen instrumentti, vaan kansainvälinen sopimus, joka sitoo sopimusosapuolia ja jolla on omat hallintoelimensä.
- ECT-sopimus ei estä sen allekirjoittaneita maita (jäsenmaita) säätämästä energiasektoria koskevaa lainsäädäntöä. Sopimus ei myöskään velvoita maita päästämään ulkomaisia investointeja energiasektorilleen.
- ECT-sopimus koskee kaikkia energia-alan investointeja. Vuonna 2012 uusiutuvien energiamuotojen riitojenratkaisutapaukset lähtivät räjähdysmäiseen nousuun johtuen Espanjan uusiutuvia koskevan tukipolitiikan muutoksesta.
- Lukumääräisesti ECT:n puitteissa on viime vuosina nostettu eniten uusiutuvaa energiaa koskevia riitatapauksia.
- Tilanteessa, joissa valtion koetaan rikkoneen kansainvälistä investointisuojaus sopimusta, voivat sopimusosapuolen investoijat viedä asian välimiesoikeuden tutkittavaksi.
- Välimiesmenettelyssä ei kumota kansallista lainsäädäntöä, vaan arvioidaan kansallisen lain tai asetuksen suhdetta kansainvälisen sopimuksen velvoitteisiin.
- Välimiesmenettely voi ainoastaan määrätä korvauksia tai siihen rinnastettavia toimenpiteitä osapuolelle. Vain investoijaosapuolella on oikeus aloittaa investointiriitamenettely.
- Välimiehet asetetaan osapuolina olevien yrityksen ja valtion toimesta.

ECT-sopimuksen puitteissa nostetut välimiesmenettelyt energialähteittäin 2001–2020 (yhteensä 130 tapausta*)

* seitsemässä tapauksessa ei ole pystytty ilmoittamaan yhtä tiettyä energialähdettä

Lähde: [International Energy Charter](https://www.energycharter.org/)